孔子孝經

ขงจื่อเซี่ยวจิง
คัมภีร์กตัญญู

ชุดท่องคัมภีร์ธรรม

คำนำ

คัมภีร์ธรรม เป็นมรดกปัญญาญาณที่อริยปราชญ์โบราณได้ประทานไว้ เป็นวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่ายิ่งของจีนที่สืบทอดมายาวนาน หนึ่งวจนะใช้ปกครองใต้หล้าได้ หนึ่งปฏิปทาเป็นแบบอย่างเสมือนครูอาจารย์ตลอดไป ทำให้จิตญาณรู้ตื่น หล่อหลอมให้เกิดชีวิตใหม่ แปรเปลี่ยนสังคมให้หมดจด

การท่องอ่านคัมภีร์ธรรม ได้รับการปลูกฝังคุณความดีโดยธรรมชาติ จิตใจมีเมตตามโนธรรม รักถนอมทุกสิ่งทุกอย่าง เห็นทุกคนเป็นพี่น้องร่วมอุทร เห็นสัตว์ทั้งหลายเป็นเสมือนเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน รู้แยกแยะผิดชอบชั่วดี ถ่อมตนเกรงใจนอบน้อม สนองบัญชานำพาผู้มาทีหลัง สืบต่อก่อใหม่ ซื่อสัตย์ต่อประเทศชาติ รักประชาสืบสานปัญญาญาณวัฒนธรรม

สำนักพิมพ์ได้จัดพิมพ์คัมภีร์ธรรมที่ออกมาแล้วคือ คัมภีร์สัจคาถาพระเมตเตยะ ประกอบด้วย มหาปรัชญาปารมิตาหฤทัยสูตร คัมภีร์วิสุทธิสูตร จริยาพาสู่สันติภาพ จุดมุ่งหมายของอนุตตรธรรม รวมอยู่ในเล่มเดียวกัน และยังมีคัมภีร์ร้อยกตัญญู ต้าเสวีย จง-อยง ซันจื้อจิง เซียนจื้อเหวิน ตี้จื่อกุย จูจื่อจื้อเจียเก๋อเอี๋ยน ทุกเล่มมีซีดีคำอ่าน เพื่อฝึกอ่านด้วยตนเอง

อาจารย์อมร ทองสุก ได้แปลและเรียบเรียง **เซี่ยวจิง** คัมภีร์กตัญญูของขงจื่อ มอบให้สำนักพิมพ์ พิมพ์เผยแพร่ จึงขอขอบพระคุณอาจารย์อมร ทองสุก เป็นอย่างยิ่ง

สำนักพิมพ์เทิดคุณธรรม

孔子孝經

ขง จื่อ เซี่ยว จิง

開宗明義章 第一
ไคจงหมิงอี้จัง ตี้อี

仲尼居，曾子侍◦子曰：「先王有至德要
จ้งหนีจวี เจิงจื่อซื่อ จื่อเอวีย เซียนอ๋วงโหย่วจื้อเต๋อเอี้ยว

道，以順天下，民用和睦，上下無怨，汝
เต้า อี่ซุ่นเทียนเซี่ย หมินอย้งเหอมู่ ซั่งเซี่ยอู๋เอวี้ยน หย่

知之乎?」曾子避席曰:「參不敏，何足以知之?」
จือจือฮู เจิงจื่อปี้สีเอวีย เซินปู้หมิ่น เหอจู๋อี่จือจือ

子曰：「夫孝，德之本也，教之所由生也◦
จื่อเอวีย ฝูเซี่ยว เต๋อจือเปิ่นเอี่ย เจี่ยวจือสั่วอิ๋วเซิงเอี่ย

復坐，吾語汝◦」
ฟู่จั้ว อู๋อวี้หย่

「身體髮膚，受之父母，不敢毀傷，孝之始
เซินถี่ฝ่าฟู โซ่วจือฟู่หมู่ ปู้กั่นหุ่ยซัง เซี่ยวจือสื่อ

也；立身行道，揚名於後世，以顯父母，孝之
เอี่ย ลี่เซินสิงเต้า หยังหมิงอวี๋โฮ่วซื่อ อี่เสี่ยนฟู่หมู่ เซี่ยวจือ

終也◦夫孝，始於事親，中於事君，終於立
จงเอี่ย ฝูเซี่ยว สื่ออวี๋ซื่อชิน จงอวี๋ซื่อจวิน จงอวี๋ลี่

身◦大雅云：『無念爾祖，聿修厥德◦』」
เซิน ต้าเอี่ยอวิ๋น อู๋เนี่ยนเอ่อจู่ อวี้ซิวเจวี๋ยเต๋อ

天子章 第二

เทียนจื่อจัง ตี้เอ้อ

子曰：「愛親者，不敢惡於人；敬親者，不敢慢
จื่อเอวีย ไอ้ชินเจ่อ ปู้กั่นอู้อวี๋เหยิน จิ้งชินเจ่อ ปู้กั่นมั่น

於人。愛敬盡於事親，而德教加於百姓，刑於
อวี๋เหยิน ไอ้จิ้งจิ้นอวี๋ซื่อชิน เอ๋อเต๋อเจี้ยวเจียอวี๋ไป่ซิ่ง สิงอวี๋

四海，蓋天子之孝也。甫刑云：『一人有慶，
ซื่อไห่ ไก้เทียนจื่อจือเซี่ยวเอี่ย ฝู่สิงอวิ๋น อี้เหยินโหย่วชิ่ง

兆民賴之。』」
เจ้าหมินไล่จือ

諸侯章 第三

จูโหวจัง ตี้ซัน

「在上不驕，高而不危；制節謹度，滿而
ไจ้ซั่งปู้เจียว เกาเอ๋อปู้เหวย จื้อเจี๋ยจิ่นตู้ หมั่นเอ๋อ

不溢。高而不危，所以長守貴也；滿而不溢，
ปู้อี้ เกาเอ๋อปู้เหวย สั่วอี่ฉังโส่วกุ้ยเอี่ย หมั่นเอ๋อปู้อี้

所以長守富也。富貴不離其身，然後能保其社
สั่วอี่ฉังโส่วฟู่เอี่ย ฟู่กุ้ยปู้หลีฉีเซิน หยันโฮ่วเหนิงเป่าฉีเซ่อ

稷，而和其民人，蓋諸侯之孝也。詩云：『戰戰
จี้ เอ๋อเหอฉีหมินเหยิน ไก้จูโหวจือเซี่ยวเอี่ย ซืออวิ๋น จั้นจั้น

兢兢，如臨深淵，如履薄冰。』」
จิงจิง หยูหลินเซินเอวียน หยูหลวี่ป๋อปิง

卿大夫章 第四

ชิงไต้ฟูจัง ตี้ซื่อ

「非先王之法服，不敢服；非先王之法言，

เฟยเซียนอ๋วงจือฝ่าฝู ปู้กั่นฝู เฟยเซียนอ๋วงจือฝ่าเอี๋ยน

不敢道 ；非先王之德行，不敢行。是故，非 法不言，

ปู้กั่นเต้า เฟยเซียนอ๋วงจือเต๋อซิ่ง ปู้กั่นสิง ซื่อกู้ เฟยฝ่าปู้เอี๋ยน

非道不行，口無擇言，身無擇行 ； 言滿天下

เฟยเต้าปู้สิง โข่วอู๋เจ๋อเอี๋ยน เซินอู๋เจ๋อสิง เอี๋ยนหมั่นเทียนเซี่ย

無口過，行滿天下無怨惡。三者備矣，然後能

อู๋โข่วกั้ว สิงหมั่นเทียนเซี่ยอู๋เอวี้ยนอู้ ซันเจ่อเป้ยอี่ หยันโฮ่วเหนิง

守其宗廟，蓋卿大夫之孝也。詩云 ：『夙夜匪

โส่วฉีจงเมี่ยว ไก้ชิงไต้ฟูจือเซี่ยวเอี่ย ซืออวิ๋น ซู่เอี้ยเฝ่ย

懈，以事一人。』」

เซี่ย อี่ซื่ออีเหยิน

士章 第五

ซื่อจัง ตี้อู่

「資於事父以事母，而愛同 ； 資於事父以事

จืออวี๋ซื่อฟู่อี่ซื่อหมู่ เอ๋อไอ้ถง จืออวี๋ซื่อฟู่อี่ซื่อ

君，而敬同。故母取其愛，而君取其敬，兼之

จวิน เอ๋อจิ้งถง กู้หมู่ฉวี่ฉีไอ้ เอ๋อจวินฉวี่ฉีจิ้ง เจียนจือ

者父也。故以孝事君則忠 ，以敬事長則順。忠

เจ่อฟู่เอี่ย กู้อี่เซี่ยวซื่อจวินเจ๋อจง อี่จิ้งซื่อจั่งเจ๋อซุ่น จง

順不失，以事其上，然後能保其祿位，而守其

ซุ่นปู้ซือ อี่ซื่อฉีซั่ง หยันโฮ่วเหนิงเป่าฉีลู่เว่ย เอ๋อโส่วฉี

祭祀，蓋士之孝也。詩云：『夙興夜寐，無忝爾
จี้ซื่อ ไก้ซื่อจือเซี่ยวเอี่ย ซืออวิ๋น ซู่ซิงเอี๋ยเม่ย อู๋เถี่ยนเอ่อ
所生。』」
สั่วเซิง

庶人章 第六
ซู่เหยินจัง ตี้ลิ่ว

「用天之道，分地之利，謹身節用，以養父
อย้งเทียนจือเต้า เฟินตี้จือลี่ จิ่นเซินเจี๋ยอย้ง อี่เอี๋ยงฟู่
母，此庶人之孝也。故自天子至於庶人，孝無
หมู่ ฉื่อซู่เหยินจือเซี่ยวเอี่ย กู้จื้อเทียนจื่อจื้ออวี๋ซู่เหยิน เซี่ยวอู๋
終始，而患不及者，未之有也。」
จงสื่อ เอ๋อฮ่วนปู้จี๋เจ่อ อุ้ยจือโหย่วเอี่ย

三才章 第七
ซันไฉจัง ตี้ชี

曾子曰：「甚哉！孝之大也。」子曰：「夫孝，天
เจิงจื่อเอวีย เซิ่นไจ เซี่ยวจือต้าเอี่ย จื่อเอวีย ฝูเซี่ยว เทียน
之經也，地之義也，民之行也。天地之經，而
จือจิงเอี่ย ตี้จืออี้เอี่ย หมินจือสิงเอี่ย เทียนตี้จือจิง เอ๋อ
民是則之，則天之明，因地之利，以順天下。
หมินซื่อเจ๋อจือ เจ๋อเทียนจือหมิง อินตี้จือลี่ อี่ซุ่นเทียนเซี่ย
是以其教不肅而成，其政不嚴而治。
ซื่ออี่ฉีเจี้ยวปู้ซู่เอ๋อเฉิง ฉีเจิ้งปู้เอี๋ยนเอ๋อจื้อ
先王見教之可以化民也。是故，先之以
เซียนอ๋วงเจี้ยนเจี้ยวจือเข่ออี่ฮว่าหมินเอี่ย ซื่อกู้ เซียนจืออี่

博愛而民莫遺其親；陳之以德義，而民興行；
ป๋อไอ้เอ๋อหมินม่ออี๋ฉีชิน เฉินจืออี่เต๋ออี้ เอ๋อหมินซิงซิ่ง
先之以敬讓，而民不爭；導之以禮樂，
เซียนจืออี่จิ้งยั่ง เอ๋อหมินปู้เจิง เต่าจืออี่หลี่เอวี้ย
而民和睦；示之以好惡，而民知禁。
เอ๋อหมินเหอมู่ ซื่อจืออี่เฮ่าอู้ เอ๋อหมินจือจิ้น
詩云：『赫赫師尹，民具爾瞻。』」
ซื่ออวิ๋น เฮ่อเฮ่อซืออิ่น หมินจวี้เอ่อจัน

孝治章 第八
เซี่ยวฉือจัง ตี้ปา

子曰：「昔者明王之以孝治天下也，不敢遺
จื่อเอวีย สีเจ่อหมิงอ๋วงจืออี่เซี่ยวฉือเทียนเซี่ยเอี่ย ปู้กั่นอี๋
小國之臣，而況於公、侯、伯、子、男乎？
เสี่ยวกั๋วจือเฉิน เอ๋อค่วงอวี๋กง โหว ป๋อ จื่อ หนันฮู
故得萬國之懽心，以事其先王。
กู้เต๋อวั่นกั๋วจือฮวนซิน อี่ซื่อฉีเซียนอ๋วง
治國者不敢侮於鰥寡，而況於士民乎？故
ฉือกั๋วเจ่อปู้กั่นอู่อวี๋กวนกว่า เอ๋อค่วงอวี๋ซื่อหมินฮู กู้
得百姓之懽心，以事其先君。治家者不敢失於
เต๋อไป๋ซิ่งจือฮวนซิน อี่ซื่อฉีเซียนจวิน ฉือเจียเจ่อปู้กั่นซืออวี๋
臣妾，而況於妻子乎？故得人之懽心，以事其親。
เฉินเชี่ย เอ๋อค่วงอวี๋ชีจื่อฮู กู้เต๋อเหยินจือฮวนซิน อี่ซื่อฉีชิน
夫然，故生則親安之，祭則鬼享之。是以
ฝูหยัน กู้เซิงเจ๋อชินอันจือ จี้เจ๋อกุ่ยเสี่ยงจือ ซื่ออี่

天下和平，災害不生，禍亂不作。故明王之以

เทียนเซี่ยเหอผิง ไจไฮ่ปู้เซิง ฮั่วล่วนปู้จั้ว กู้หมิงอ๋วงจืออี่

孝治天下也如此。詩云：『有覺德行，四國順之。』」

เซี่ยวฉือเทียนเซี่ยเอี่ยหยูฉื่อ ซืออวิ๋น โหย่วเจวี๋ยเต๋อซิ่ง ซื่อกั๋วซุ่นจือ

聖治章 第九

เซิ่งจื้อจัง ตี้จิ่ว

曾子曰：「敢問聖人之德，無以加於孝乎？」

เจิงจื่อเอวีย กั่นเวิ่นเซิ่งเหยินจือเต๋อ อู๋อี่เจียอวี๋เซี่ยวฮู

子曰：「天地之性，人爲貴。人之行，莫大於

จือเอวีย เทียนตี้จือซิ่ง เหยินเหวยกุ้ย เหยินจือซิ่ง ม่อต้าอวี๋

孝，孝莫大於嚴父，嚴父莫大於配天，則周公

เซี่ยว เซี่ยวม่อต้าอวี๋เอี๋ยนฟู่ เอี๋ยนฟู่ม่อต้าอวี๋เพ่ยเทียน เจ๋อโจวกง

其人也。昔者周公郊祀后稷以配天，宗祀文王

ฉีเหยินเอี่ย สีเจ่อโจวกงเจียวซื่อโฮ่วจี้อี่เพ่ยเทียน จงซื่อเหวินอ๋วง

於明堂以配上帝；是以四海之內，各以

อวี๋หมิงถังอี่เพ่ยซั่งตี้ ซื่ออี่ซื่อไห่จือเน่ย เก๋ออี่

其職來祭。夫聖人之德，又何以加於孝乎？

ฉีจื๋อไหลจี้ ฝูเซิ่งเหยินจือเต๋อ อิ้วเหออี่เจียอวี๋เซี่ยวฮู

故親，生之膝下，以養父母日嚴。聖人因

กู้ชิน เซิงจือซีเซี่ย อี่เอี๋ยงฟู่หมู่ยื่อเอี๋ยน เซิ่งเหยินอิน

嚴以教敬，因親以教愛；聖人之教不肅而成，

เอี๋ยนอี่เจี้ยวจิ้ง อินชินอี่เจี้ยวไอ้ เซิ่งเหยินจือเจี้ยวปู้ซู่เอ๋อเฉิง

其政不嚴而治，其所因者，本也。

ฉีเจิ้งปู้เอี๋ยนเอ๋อจื้อ ฉีสั่วอินเจ่อ เปิ่นเอี่ย

父子之道，天性也。君臣之義也。父母
ฟู่จื่อจือเต้า เทียนซิ่งเอี่ย จวินเฉินจืออี้เอี่ย ฟู่หมู่
生之，續莫大焉；君親臨之，厚莫重焉；
เซิงจือ ซวี่ม่อต้าเอียน จวินชินหลินจือ โฮ่วม่อจ้งเอียน
故不愛其親而愛他人者，謂之悖德；不敬
กู้ปู๋ไอ้ฉีชินเอ๋อไอ้ทาเหยินเจ่อ เว่ยจือเป้ยเต๋อ ปู๋จิ้ง
其親而敬他人者，謂之悖禮。以順則逆，
ฉีชินเอ๋อจิ้งทาเหยินเจ่อ เว่ยจือเป้ยหลี่ อี่ซุ่นเจ๋อนี่
民無則焉；不在於善，而皆在於凶德；雖得之，
หมินอู๋เจ๋อเอียน ปู๋ไจ้อวี๋ซั่น เอ๋อเจียไจ้อวี๋ซยงเต๋อ ซุยเต๋อจือ
君子不貴也。
จวินจื่อปู๋กุ้ยเอี่ย

君子則不然，言思可道；行思可樂，
จวินจือเจ๋อปู้หยัน เอี๋ยนซือเข่อเต้า สิงซือเข่อเล่อ
德義可尊，作事可法，容止可觀，進退可度，
เต๋ออี้เข่อจุน จั้วซื่อเข่อฝ่า หยงจื่อเข่อกวน จิ้นทุ่ยเข่อตู้
以臨其民。是以其民畏而愛之，則而象之。故
อี่หลินฉีหมิน ซื่ออี่ฉีหมินเว่ยเอ๋อไอ้จือ เจ๋อเอ๋อเซี่ยงจือ กู้
能成其德教，而行其政令。詩云：『淑人君子，
เหนิงเฉิงฉีเต๋อเจี้ยว เอ๋อสิงฉีเจิ้งลิ่ง ซืออวิ๋น สูเหยินจวินจื่อ
其儀不忒。』」
ฉีอี๋ปู๋เท่อ

紀孝行章　第十
จี้เซี่ยวสิงจัง　ตี้สือ

子曰：「孝子之事親也，居則致其敬，養則
จื่อเอวีย　เซี่ยวจื่อจือซื่อชินเอี่ย　จวีเจ๋อจื้อฉีจิ้ง　เอี้ยงเจ๋อ
致其樂，病則致其憂，喪則致其哀，祭則致其
จื้อฉีเล่อ　ปิ้งเจ๋อจื้อฉีอิว　ซังเจ๋อจื้อฉีไอ　จี้เจ๋อจื้อฉี
嚴，五者備矣，然後能事親。
เอี๋ยน　อู่เจ่อเป้ยอี่　หยันโฮ่วเหนิงซื่อชิน

事親者，居上不驕，爲下不亂，在醜不爭。
ซื่อชินเจ่อ　จวีซั่งปู้เจียว　อุ๋ยเซี่ยปู้ล่วน　ไจ้โฉ่วปู้เจิง
居上而驕則亡，爲下而亂則刑，在醜而爭
จวีซั่งเอ๋อเจียวเจ๋ออ๋วง　เหวยเซี่ยเอ๋อล่วนเจ๋อสิง　ไจ้โฉ่วเอ๋อเจิง
則兵。三者不除，雖日用三牲之養，猶爲不孝也。」
เจ๋อปิง　ซันเจ่อปู้ฉู　ซุยยื่ออย้งซันเซิงจือเอี้ยง　อิ๋วเหวยปู้เซี่ยวเอี่ย

五刑章　第十一
อู่สิงจัง　ตี้สืออี

子曰：「五刑之屬三千，而罪莫大於不孝。要
จื่อเอวีย　อู่สิงจือสู่ซันเชียน　เอ๋อจุ้ยม่อต้าอวี๋ปู้เซี่ยว　เอียว
君者無上，非聖人者無法，非孝者無親，此大亂
จวินเจ่ออู๋ซั่ง　เฟยเซิ่งเหยินเจ่ออู๋ฝ่า　เฟยเซี่ยวเจ่ออู๋ชิน　ฉื่อต้าล่วน
之道也。」
จือเต้าเอี่ย

廣要道章　第十二

ก่วงเอี้ยวเต้าจัง　ตี้สือเอ้อ

子曰:「教民親愛，莫善於孝　；　教民禮順，

จื่อเอวีย　เจียวหมินชินไอ้　ม่อซั่นอวี๋เซี่ยว　เจียวหมินหลี่ซุ่น

莫善於悌；移風易俗，莫善於樂；安上治民，

ม่อซั่นอวี๋ที่　อี๋เฟิงอี้สู　ม่อซั่นอวี๋เอวี้ย　อันซั่งฉือหมิน

莫善於禮。禮者，敬而已矣。故敬其父則子悅。

ม่อซั่นอวี๋หลี่　หลี่เจ่อ　จิ้งเอ๋ออี๋อี่　กู้จิ้งฉีฟู่เจ๋อจื่อเอวี้ย

敬其兄則弟悅。敬其君則臣悅，敬一人而千萬

จิ้งฉีซยงเจ๋อตี้เอวี้ย　จิ้งฉีจวินเจ๋อเฉินเอวี้ย　จิ้งอีเหยินเอ๋อเชียนวั่น

人悅。所敬者寡　，而悅者眾，此之謂要道也。」

เหยินเอวี้ย　สั่วจิ้งเจ่อกว่า　เอ๋อเอวี้ยเจ่อจ้ง　ฉื่อจือเว่ยเอี้ยวเต้าเอี่ย

廣至德章　第十三

ก่วงจื้อเต๋อจัง　ตี้สือซัน

子曰　:「君子之教以孝也，　非家至而日見之

จื่อเอวีย　จวินจื่อจือเจี้ยวอี่เซี่ยวเอี่ย　เฟยเจียจื้อเอ๋อยื่อเจี้ยนจือ

也。教以孝，所以敬天下之爲人父者也　；教以

เอี่ย　เจียวอี่เซี่ยว　สั่วอี่จิ้งเทียนเซี่ยจือเหวยเหยินฟู่เจ่อเอี่ย　เจียวอี่

悌，所以敬天下之爲人兄者也　；教以臣，所以

ที่　สั่วอี่จิ้งเทียนเซี่ยจือเหวยเหยินซยงเจ่อเอี่ย　เจียวอี่เฉิน　สั่วอี่

敬天下之爲人君者也。

จิ้งเทียนเซี่ยจือเหวยเหยินจวินเจ่อเอี่ย

詩云：『愷悌君子，民之父母。』非至德，
ซืออวิ๋น ไข่ที่จวินจือ หมินจือฟู่หมู่ เฟยจื้อเต๋อ
其孰能順民，如此其大者乎?」
ฉีสูเหนิงซุ่นหมิน หยูฉื่อฉีต้าเจ่อฮู

廣揚名章 第十四
ก่วงหยังหมิงจัง ตี้สือซื่อ

子曰:「君子之事親孝，故忠可移於君;事
จื่อเอวีย จวินจื่อจือซื่อชินเซี่ยว กู้จงเข่ออี๋อวี๋จวิน ซื่อ
兄悌，故順可移於長;居家理，故治可移於
ซยงที่ กู้ซุ่นเข่ออี๋อวี๋จั่ง จวีเจียหลี่ กู้จื้อเข่ออี๋อวี๋
官。是以行成於内，而名立於後世矣!」
กวน ซื่ออี่ซิ่งเฉิงอวี๋เน่ย เอ๋อหมิงลี่อวี๋โฮ่วซื่ออี่

諫諍章 第十五
เจี้ยนเจิงจัง ตี้สืออู่

曾子曰:「若夫慈愛、恭敬、安親、揚名，則聞
เจิงจื่อเอวีย ยั่วฝูฉือไอ้ กงจิ้ง อันชิน หยังหมิง เจ๋อเหวิน
命矣。敢問子從父之令，可謂孝乎?」
มิ่งอี่ กั่นเวิ่นจื่อฉงฟู่จือลิ่ง เข่อเว่ยเซี่ยวฮู

子曰:「是何言歟?是何言歟?昔者天子有諍
จื่อเอวีย ซื่อเหอเอี๋ยนอวี๋ ซื่อเหอเอี๋ยนอวี๋ สีเจ่อเทียนจื่อโหย่วเจิง
臣七人，雖無道，不失其天下;諸侯有諍臣五人，
เฉินชีเหยิน ซุยอู๋เต้า ปู้ซือฉีเทียนเซี่ย จูโหวโหย่วเจิงเฉินอู่เหยิน

雖無道，不失其國；大夫有諍臣三人，雖無道，不失
ซุยอู๋เต้า ปู๋ซือฉีกั้ว ไต้ฟูโหย่วเจิงเฉินซันเหยิน ซุยอู๋เต้า ปู๋ซือ

其家；士有諍友，則身不離於令名；父有諍子，
ฉีเจีย ซื่อโหย่วเจิงโหย่ว เจ๋อเซินปู๋หลีอวี๋ลิ่งหมิง ฟู่โหย่วเจิงจื่อ

則身不陷於不義。
เจ๋อเซินปู๋เสี่ยนอวี๋ปู๋อี้

故當不義，則子不可以不諍於父，臣不可以
กู้ตังปู๋อี้ เจ๋อจื่อปู๋เข่ออี่ปู๋เจิงอวี๋ฟู่ เฉินปู๋เข่ออี่

不諍於君，故當不義則諍之，從父之令，
ปู๋เจิงอวี๋จวิน กู้ตังปู๋อี้เจ๋อเจิงจือ ฉงฟู่จือลิ่ง

又焉得爲孝乎？」
อิ้วเอียนเต๋อเหวยเซี่ยวฮู

感應章　第十六
กั่นอิ้งจัง ตี้สือลิ่ว

子曰：「昔者，明王事父孝，故事天明；事母
จื่อเอวีย สีเจ่อ หมิงอ๋วงซื่อฟู่เซี่ยว กู้ซื่อเทียนหมิง ซื่อหมู่

孝，故事地察；長幼順，故上下治，天地明
เซี่ยว กู้ซื่อตี้ฉา จั่งอิ้วซุ่น กู้ซั่งเซี่ยจื้อ เทียนตี้หมิง

察，神明彰矣！
ฉา เสินหมิงจังอี่

故雖天子，必有尊也，言有父也；必有先也，
กู้ซุยเทียนจื่อ ปี้โหย่วจุนเอี่ย เอี๋ยนโหย่วฟู่เอี่ย ปี้โหย่วเซียนเอี่ย

言有兄也 ；宗廟致敬；不忘親也。修身愼行，
เอี๋ยนโหย่วซยงเอี่ย จงเมี่ยวจื้อจิ้ง ปู๋อ้วงชินเอี่ย ซิวเซินเซิ่นสิง
恐辱先也。宗廟致敬，鬼神著矣。
ข่งยู่เซียนเอี่ย จงเมี่ยวจื้อจิ้ง กุ่ยเสินจู้อี่

孝悌之至，通於神明，光於四海，無所不通。
เซี่ยวที่จือจื้อ ทงอวี๋เสินหมิง กวงอวี๋ซื่อไห่ อู๋สั่วปู๋ทง

詩云：『自西自東，自南自北，無思不服。』」
ซืออวิ๋น จื้อซีจื้อตง จื้อหนันจื้อเป่ย อู๋ซือปู๋ฝู

事君章 第十七
ซื่อจวินจัง ตี้สือชี

子曰：「君子之事上也，進思盡忠，退思補
จื่อเอวีย จวินจื่อจือซื่อซั่งเอี่ย จิ้นซือจิ้นจง ทุ่ยซือปู่
過，將順其美，匡救其惡 ；故上下能相親也。
กั้ว เจียงซุ่นฉีเหม่ย ควงจิ้วฉีเอ้อ กู้ซั่งเซี่ยเหนิงเซียงชินเอี่ย
詩云：『心乎愛矣，遐不謂矣，中心藏之，何日
ซืออวิ๋น ซินฮูไอ้อี่ เสียปู๋เว่ยอี่ จงซินฉังจือ เหอยื่อ
忘之。』」
อ้วงจือ

喪親章　第十八
ซั่งชินจัง　ตี้สือปา

子曰：孝子之喪親也，哭不偯，禮無容，
จื่อเอวีย　เซี่ยวจื่อจือซั่งชินเอี่ย　คูปู้อี่　หลี่อู๋หยง

言不文，服美不安，聞樂不樂，食旨不甘，此哀
เอี๋ยนปู้เวิ่น　ฝูเหม่ยปู้อัน　เหวินเอวี้ยปู้เล่อ　สือจื่อปู้กัน　ฉื่อไอ

戚之情也。三日而食，教民無以死傷生，毀不
ชีจือฉิงเอี่ย　ซันยื่อเอ๋อสือ　เจียวหมินอู๋อี่สื่อซังเซิง　หุ่ยปู้

滅性，此聖人之政也。喪不過三年，示民有終也
เมี่ยซิ่ง　ฉื่อเซิ่งเหยินจือเจิ้งเอี่ย　ซังปู้กั้วซันเหนียน　ซื่อหมินโหย่วจงเอี่ย

爲之棺、槨、衣、衾而舉之，陳其簠簋而哀戚
เว่ยจือกวน　กั่ว　อี　ชินเอ๋อจวี่จือ　เฉินฉีฝู่กุ่ยเอ๋อไอชี

之；擗踊哭泣，哀以送之；卜其宅兆，而安厝
จือ　พี่อย่งคูชี่　ไออี่ซ่งจือ　ปู้ฉีไจ๋เจ้า　เอ๋ออันชั่ว

之；爲之宗廟，以鬼享之；春秋祭祀，以時思之
จือ　เว่ยจือจงเมี่ยว　อี่กุ่ยเสี่ยงจือ　ชุนชิวจี้ซื่อ　อี่สือซือจือ

生事愛敬，死事哀戚，生民之本盡矣，死
เซิงซื่อไอ้จิ้ง　สื่อซื่อไอชี　เซิงหมินจือเปิ่นจิ้นอี่　สื่อ

生之義備矣，孝子之事親終矣。」
เซิงจืออี้เป้ยอี่　เซี่ยวจื่อจือซื่อชินจงอี่

孝

經

คัมภีร์กตัญญู

ขงจื่อ รจนา

อมร ทองสุก แปลและเรียบเรียง

ปรับปรุงเมื่อ ๑๐ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

เอกสารชุดนี้ ได้จัดทำขึ้นโดยมีเจตนาให้ผู้คนได้เข้าใจความสำคัญของความกตัญญู ซึ่งความกตัญญูไม่เพียงแต่ทำให้ครอบครัวมีความปรองดองเท่านั้น หากยังมีหิตานุหิตประโยชน์ในการยังให้ใต้หล้าร่มเย็นเป็นสุขอีกด้วย หากผู้ใดเห็นว่ามีประโยชน์และใคร่จะเผยแพร่ ก็สามารถเผยแพร่ได้โดยไม่ต้องกังวลปัญหาเรื่องลิขสิทธิ์ หรือหากใครมีความประสงค์ที่จะพิมพ์เป็นหนังสือให้แพร่หลาย ก็สามารถติดต่อขอต้นฉบับได้ที่ ๐๘๖ ๓๑๒ ๒๕๒๘

ด้วยความเคารพ

อมร ทองสุก

หมวดที่ 1

อารัมภบท （開宗明義章）

ขงจื่อผ่อนคลายอิริยาบท โดยมีเจิงจื่อนั่งอยู่เคียงข้าง

ขงจื่อกล่าวขึ้นว่า "บูรพกษัตริย์ทรงมีคุณธรรมอันประเสริฐและวรธรรมอันดีเลิศมาปกครองใต้หล้า ครั้นพสกนิกรได้รับการอนุศิษฏ์ก็จักบังเกิดความปรองดอง ทั้งบนและล่างต่างไร้การกล่าวโทษ เจ้ารู้จักสิ่งนี้หรือไม่ ?"

เจิงจื่อได้ลุกขึ้นจากที่นั่งมาหยุดอยู่เบื้องหน้าขงจื่อ พร้อมทั้งกล่าวว่า "ศิษย์มิปราดเปรื่อง ไฉนจะรู้ได้ ?"

ขงจื่อกล่าวว่า "อันว่ากตัญญูนั้น คือพื้นฐานแห่งคุญธรรมแล เป็นต้นกำเนิดแห่งปวงคำสอนแล เจ้าจงกลับไปนั่งก่อน เราจะชี้แจงให้เจ้าฟัง

"อัน ร่าง กาย ผม แลหนังนั้น ได้รับจากบุพการี จึงมิกล้าให้เกิดความเสียหาย นี่คือจุดเริ่มต้นแห่งกตัญญู

"ครองตนมั่น เจริญในธรรม กิตติศัพท์กึกก้องสู่ชนรุ่นหลัง จนได้เป็นเกียรติแก่บุพการี นี่คือจุดหมายแห่งกตัญญูแล

"อันว่ากตัญญูนั้น เบื้องต้นคือการปรนนิบัติบุพการี เบื้องกลางคือการรับใช้องค์พระภูมี แลเบื้องปลายคือการครองตนมั่น"

ในหมวดต้าหญ่า[1]ได้บันทึกไว้ว่า "จะไม่คำนึงถึงบรรพชน และบำเพ็ญในคุณธรรมได้ฤๅ[2] ?"

หมวดที่ 2
ว่าด้วยกษัตริย์ (天子章)

ขงจื่อกล่าวว่า "ผู้ที่รักใคร่บุพการี ก็จะมิกล้าเกลียดชังต่อผู้ใด ผู้ที่เคารพบุพการี ก็จะมิมีการดูหมิ่นต่อผู้คน

"หากได้ปรนนิบัติต่อบุพการี ด้วยความรักและความเคารพอย่างดียิ่ง การประสาทคำสอนแห่งคุณธรรม ก็จักเผยแผ่เป็นที่ปรากฏแก่พสกนิกร และเป็นแบบอย่างแก่ทั้งสี่คาบสมุทรได้รับการปกครองด้วยดี นี่ก็คือการกตัญญูแห่งพระมหากษัตริย์แล"

ในฝู่สิง[3] ได้กล่าวไว้ว่า "หนึ่งคนมีคุณธรรม ประชาราษฎร์ล้วนเจริญตาม"

---

[1] หนึ่งในสามหมวดใหญ่ของคัมภีร์ซือจิง ซึ่งประกอบด้วย

หมวดฟง : เป็นหมวดที่บันทึกวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามในสมัยนั้น

หมวดหญ่า : เป็นหมวดที่บันทึกคติพจน์หรือจริยวัตรอันดีงามของผู้มีคุณธรรมในสมัยนั้น

หมวดซ่ง : เป็นหมวดที่แซ่ซ้องสรรเสริญเรื่องราวหรือเหตุการณ์อันดีงามต่าง ๆ ในสมัยนั้น

[2] คติบทนี้เป็นคำกราบบังคมทูลของโจวกงซึ่งเป็นพระปิตุลาที่ได้ทรงถวายแด่พระเจ้าโจวเฉิงหวัง เนื่องในพระราชวโรกาสขึ้นครองราชสมบัติใหม่ ๆ โดยตอนนั้นพระเจ้าโจวเฉิงหวังทรงสิริพระชนมายุเพียง 13 พรรษา

[3] ประโยคคำกล่าวของฝู่สิงนี้จะอยู่ในคัมภีร์ซือจิงบทหลวี่สิง

หมวดที่ 3

ว่าด้วยเจ้านคร (諸侯章)

"ดำรงตำแหน่งโดยไม่อวดเบ่ง แม้นฐานะสูงส่งก็จักไม่อันตราย ปกครองด้วยความมัธยัสถ์ รอบคอบในการใช้จ่าย ฐานะการคลังก็จะเปี่ยมล้นไม่รั่วไหล

"ด้วยฐานะที่สูงส่งโดยปราศจากอันตราย จึงจะสามารถคงเกียรติยศไม่เสื่อมคลาย

"ด้วยฐานะการคลังที่เปี่ยมล้นไม่รั่วไหล จึงจะสามารถคงความมั่งคั่งนิรันดร

"ด้วยเกียรติยศและความมั่งคั่งที่ไม่ห่างหาย จึงจะสามารถรักษาดินแดนที่พระเจ้าจักรพรรดิทรงพระราชทานไว้ได้ ทั้งยังสามารถอยู่ร่วมกับประชาราษฎร์ได้อย่างสถาพร นี่คือการกตัญญูของเจ้านครแล"

คัมภีร์ซือจิงกล่าวไว้ว่า "ตระหนกตื่นตัว ดุจเผชิญเหวลึก ดุจย่ำแผ่นน้ำแข็งบาง"

หมวดที่ 4

ว่าด้วยเสนาอำมาตย์ (卿大夫章)

"มิใช่ชุดอิสริยพัสตร์ที่บูรพกษัตริย์ทรงกำหนดไว้...จะมิกล้าสวม มิใช่จริยวาจาแห่งบูรพกษัตริย์ที่เคยตรัสไว้...จะมิกล้ากล่าว มิใช่พระราชปฏิปทาแห่งบูรพกษัตริย์ที่เคยทรงดำเนินไว้...จะมิกล้าทำ

“ฉะนั้น ไม่ชอบด้วยจริยาจะไม่กล่าว ไม่ชอบด้วยคุณธรรมจะไม่กระทำ เอ่ยแต่สิ่งดี เจริญแต่สิ่งดี เช่นนี้ แม้นจะกล่าวในสาธารณะใต้หล้า...ก็จะไม่เกิดวจีกรรม ดำเนินในสาธารณะ...ใต้หล้าก็จะไม่เป็นที่ครหา

“ครั้นทั้ง ๓ ประการนี้ปฏิบัติได้สมบูรณ์แล้ว จึงจะสามารถประคองรักษาศาลบรรพชนของตนไว้ได้ และนี่ก็คือความกตัญญูของเสนาอำมาตย์แล”

ในคัมภีร์ซืออจิงได้กล่าวไว้ว่า “ทั้งวันคืนไม่ย่อท้อ เพื่อรับใช้องค์พระภูมี”

หมวดที่ 5

ว่าด้วยบัณฑิต （士章）

“นำการปรนนิบัติบิดามาปรนนิบัติมารดา ความรักเช่นนี้นั้นเท่าเทียมกัน และนำการปรนนิบัติบิดามาถวายการรับใช้ต่อองค์พระประมุข ความเคารพเช่นนี้นั้นก็เท่าเทียมกัน

“ดังนั้น การปรนนิบัติต่อมารดา จึงอยู่ที่การให้ความรัก การปรนนิบัติต่อองค์พระประมุข จึงอยู่ที่การถวายความเคารพ และผู้ที่ได้รับทั้งสองสถานโดยพร้อมมูล ย่อมได้แก่ผู้เป็นบิดานั่นแล

“ด้วยเช่นนี้แล้ว ถ้านำความกตัญญูมาปฏิบัติต่อกษัตริย์ ก็คือความภักดี ถ้านำความเคารพมาปฏิบัติต่ออาวุโส ก็คือการเชื่อฟัง

“การเชื่อฟังและความภักดีไม่บกพร่องไปจากการปรนนิบัติต่อกษัตริย์และบุพการี เช่นนี้ก็จะธำรงไว้ซึ่งเกียรติฐานะ และสามารถคงไว้ซึ่งการสักการะบูชาบรรพชนได้ นี่ก็คือการกตัญญูแห่งบัณฑิตแล”

ในคัมภีร์ซืออจิงได้กล่าวไว้ “เช้าตื่นค่ำนอน อย่าให้ได้เสียชาติเกิด”

หมวดที่ 6
ว่าด้วยสามัญราษฎร์ (庶人章)

"ใช้ธรรมแห่งฟ้า แบ่งทรัพย์ของดิน รอบคอบในความประพฤติ ประหยัดในการใช้จ่าย เพื่อเลี้ยงดูบุพการี นี่คือความกตัญญูของสามัญราษฎร์แล

"ฉะนั้น นับจากกษัตริย์กระทั่งสามัญราษฎร์ ความกตัญญูจะไม่มีการหยุดสิ้น และการที่มีคนเกรงว่าไร้ความสามารถปฏิบัติได้นั้น ก็เป็นสิ่งที่ไม่เคยมีมาก่อนแล"

หมวดที่ 7
ว่าด้วยสามคุณ[4] (三才章)

เจิงจื่ออุทานออกมาว่า "ความยิ่งใหญ่ของความกตัญญู ช่างกว้างใหญ่ไพศาลยิ่งนัก"

ขงจื่อกล่าวว่า "อันว่ากตัญญูนั้น คือธรรมแห่งฟ้า คือหลักแห่งดิน คือปฏิปทาแห่งปวงประชาแล

"ธรรมฟ้าหลักดิน จึงเป็นสิ่งที่ประชาราษฎร์ควรยึดถือแล

"ยึดถือในความจรัสแห่งฟ้า อิงอาศัยในทรัพย์แห่งดิน เพื่อยังประโยชน์แก่ปวงชนทั่วหล้า

---

[4] สามคุณ : ฟ้า ดิน คน

ด้วยเช่นนี้ แม้นอบรมไม่เข้มก็จักสำเร็จ แม้นปกครองไม่เคร่งก็จักร่มเย็น

"บูรพกษัตริย์ทรงเล็งเห็นว่า การอบรมสามารถกล่อมเกลาประชาราษฎร์ได้

"ดังนั้นจึงทรงปกแผ่ด้วยความรักอันยิ่งใหญ่ เช่นนี้ประชาราษฎร์ก็จะไม่ทอดทิ้งบุพการี ทรงประกาศสอนด้วยคุณธรรม เช่นนี้พสกนิกรก็จะนำไปปฏิบัติอย่างนิยม ทรงดำเนินด้วยการให้เกียรติและเสียสละ เช่นนี้ปวงประชาก็จะไม่พิพาท ทรงโน้มนำพาด้วยจริยธรรมและการดนตรี เช่นนี้ปวงชนก็จักปรองดอง ทรงแสดงให้เข้าใจซึ่งคุณและโทษ เช่นนี้ผองสิระจักอยู่ในกรอบวินัย"

ในคัมภีร์ซือจิงได้กล่าวไว้ว่า "อิ่นไท่ซือ[5] ผู้เกรียงไกร ประชาราษฎร์ล้วนน้อมนำสรรเสริญ"

หมวดที่ 8
ว่าด้วยการกตัญญุตาประศาสน์ (孝治章)

ขงจื่อกล่าวว่า "ในอดีตกาล การที่วิสุทธิกษัตริย์ได้ทรงนำหลักกตัญญูมาปกครองใต้หล้านั้น จะมิทรงทอดทิ้งขุนนางของเมืองบริวารแล ฉะนั้น จึงมิไยต้องพูดถึงข้าราชบริพารห้าระดับ[6] เลย เช่นนี้แล้ว จึงทำให้พระองค์ทรงได้รับการแซ่ซ้องสรรเสริญจากทุกรัฐ และต่างอภิวาทบูชาพระบูรพกษัตริย์แล

---

5 อิ่นไท่ซือคือมหาเสนาบดีแห่งราชวงศ์โจว

6 ในสมัยศักดินา ได้มีการแบ่งบรรดาศักดิ์แห่งข้าราชบริพารออกเป็น 5 ระดับ คือ กง โหว ป๋อ จื่อ หนัน

"อันการปกครองแห่งรัฐนั้น จะมิทรงลบหลู่ผู้เป็นม่ายไร้ที่พึ่ง ฉะนั้นจึงมิไยต้องพูดถึงประชาราษฎร์เลย เช่นนี้แล้ว จึงทำให้เจ้าแคว้นทรงเป็นที่ยกย่องของพสกนิกรและต่างเทิดทูนบูชาต่อบรรพบุรุษแห่งเจ้านครแล

"อันการปกครองแห่งตระกูลนั้น จะมิกล้าบกพร่องต่อบริวาร อีกทั้งภรรยาแห่งบริวารเหล่านั้น ฉะนั้น จึงมิไยต้องกล่าวถึงภรรยาของตนเลย เช่นนี้แล้ว จึงทำให้ได้รับความยินดีจากบ่าวสมุน และต่างให้การปรนนิบัติอันดีต่อบุพการีแห่งนายแล

"หากสามารถปฏิบัติกันเช่นนี้ในทุกระดับแล้ว ยามที่บุพการียังอยู่ก็จักร่มเย็น ครั้นได้มรณะลาจากก็จักมิทุกข์ร้อนด้วยมีแต่คนบูชา

"ฉะนี้แล้ว โลกจักประสบแต่ความสันติสุข เภทภัยวายร้ายมิแผ้วพานความชุลมุนวุ่นวายมิบังเกิด

"ฉะนั้น การปกครองด้วยกตัญญูแห่งวิสุทธิกษัตริย์จึงมีประสิทธิผลดังนี้แล"

คัมภีร์ซือจิงกล่าวว่า "ด้วยจริยวัตรอันประเสริฐ ทั่วหล้าล้วนพร้อมใจภักดี"

หมวดที่ 9

ว่าด้วยอริยประศาสน์ (聖治章)

เจิงจื่อถามขึ้นว่า "เรียนท่านอาจารย์ สำหรับคุณธรรมอันงดงามแห่งอริยชนนั้น มิมีสิ่งใดที่สูงส่งยิ่งกว่ากตัญญูแล้วกระนั้นฤๅ ?"

ขงจื่อกล่าวว่า "มนุษย์เป็นผู้ที่ประเสริฐเหนือยิ่งกว่าสรรพสิ่งทั่วฟ้าดิน และอันปฏิปทาแห่งมนุษย์ก็มิอาจมีสิ่งใดที่จะประเสริฐยิ่งกว่าความกตัญญูได้ ส่วนความกตัญญูก็มิอาจพ้นเรื่องการเคารพบิดาได้ และอันการเคารพบิดาก็มิอาจพ้นเรื่องการเคารพบิดา ให้เสมือนด้วยการเทิดทูนฟ้าได้ สำหรับบุคคลที่กระทำได้ด้วยประการนี้ ก็มีโจวกงท่านนี้เองแล

"แต่ครั้งอดีต โจวกงได้ทรงเซ่นสรวงองค์พระปฐมกษัตราธิราชเจ้าแห่งราชวงศ์โจวนามว่าโฮ่วจี้ ณ ชานเมืองดุจถวายบูชาฟ้า [7] ทั้งยังได้ทรงบวงสรวงองค์พระชนกนามว่าเหวินหวัง ณ ศาลบูชาฟ้าหมิงถัง [8] ดุจการอภิวาทต่อองค์พระจาตุรันต์ ด้วยฉะนี้แล ประชาราษฎร์ทั่วสี่คาบสมุทรต่างพากันมาบูชาอย่างพร้อมเพรียงตามแต่หน้าที่ที่ครอง ดังนั้น อันคุณธรรมแห่งอริยชน ยังจะมีสิ่งอันใดที่ประเสริฐยิ่งกว่าความกตัญญูได้อีก ?

"ดังนั้น บุตรธิดาจึงปรนนิบัติดูแลบุพการีด้วยความเคารพเทิดทูนมากขึ้นเป็นทวี และอริยชนจะสอนผู้คนให้เคารพด้วยเหตุที่ได้เคารพเทิดทูนฉะนี้ และจะสอนผู้คนให้รักด้วยเหตุแห่งความรักใคร่ฉะนี้ ดังนั้น การอบรมของอริยชนแม้นไม่เข้มก็จักสำเร็จ การปกครองแม้นไม่เคร่งก็จักร่มเย็นได้ ทั้งนี้เพราะเป็นพื้นฐานของมนุษย์แล

"อันมรรคาระหว่างบิดาและบุตร คือธรรมชาติที่มีมาแต่เดิมแล คือคุณธรรมระหว่างกษัตริย์และขุนนางแล และการที่บิดามารดรให้กำเนิดและอบรมเลี้ยงดูบุตร ก็หามีสิ่งใดจะสำคัญยิ่งกว่าการชูวงศ์สืบพงศาไม่ และการ

---

[7] การบูชาในที่กลางแจ้ง

[8] การบูชาที่อาคารภายใน โดยอาคารนั้นชื่อว่าหมิงถัง

ที่กษัตริย์ทรงปกแผ่พระคุณบารมีแก่ขุนนาง ก็ไม่มีสิ่งใดจะหนักแน่นเทียมเท่าได้อีก

"ฉะนั้น หากไม่รักบุพการีแต่กลับไปรักผู้อื่น ก็คือการหักล้างคุณธรรมแล หรือหากไม่เคารพบุพการีและกลับไปเคารพผู้อื่น ฉะนี้คือการหักล้างจริยธรรมแล ด้วยความชอบไม่กระทำแต่กลับไปกระทำในสิ่งที่มิชอบ ฉะนี้แล้ว ประชาราษฎร์ก็จะไร้บรรทัดฐานในการดำเนินตาม ไม่ฝักใฝ่ในความดีแต่กลับไปบูชาในสิ่งที่ผิดศีลธรรม แม้นจะได้ซึ่งลาภสักการะ แต่ก็หาได้เป็นที่ชื่นชมของวิญญูชนไม่

"แต่วิญญูชนจะมิเป็นเช่นนั้น กล่าวคือ ก่อนเปล่งวาจา จักตรึกตรองก่อนว่าเป็นที่เหมาะสมแล้วจึงกล่าว ก่อนประพฤติในสิ่งใด จักพิจารณาก่อนว่าเป็นที่ยินดีแก่มหาชนแล้วจึงทำ ก่อนดำเนินคุณธรรมใด จักชั่งใจก่อนว่าเป็นแบบแผนแก่ทวยราษฎร์ได้แล้วจึงดำเนิน ก่อนปฏิบัติกิจใดจักใคร่ครวญก่อนว่าเป็นเยี่ยงอย่างอันดีได้แล้วจึงปฏิบัติ ก่อนแสดงท่วงท่าลีลาใด จักตริตรองก่อนว่าเป็นที่สง่าน่าชม และเป็นแบบอย่างอันดีได้แล้วจึงแสดง ก่อนแก้ไขปัญหาใดจักไตร่ตรองก่อนว่าเป็นบรรทัดฐานอันดีแก่ปวงชนได้แล้วจึงทำ

"วิญญูชนจะปกครองปวงประชาด้วยปฏิปทาเหล่านี้ ดังนั้นจึงได้เป็นที่รักใคร่ยำเกรงของทวยราษฎร์ ทั้งยังเป็นแบบอย่างอันดีงามให้ปวงชนได้เจริญตาม ดังนั้นจึงสามารถลุล่วงไปด้วยดีในด้านธรรมานุศาสน์ และดำเนินในการปกครองได้อย่างมีประสิทธิผลแล"

คัมภีร์ซือจิงกล่าวไว้ว่า "วิญญูผู้ประเสริฐ จะไร้ซึ่งทุราจาร"

หมวดที่ 10

ว่าด้วยกตัญญุตวัตร (紀孝行章)

ขงจื่อกล่าวว่า "อันการปรนนิบัติบุพการีแห่งลูกกตัญญูนั้น ในด้านความเป็นอยู่...พึงถึงพร้อมด้วยความเคารพ ด้านการเลี้ยงดู...พึงถึงพร้อมด้วยการให้ความสำราญ ครั้นโรคาพาธมาแผ้วพาน...ก็จงถึงพร้อมด้วยความห่วงใย ยามได้ถึงแก่อาสัญ...ก็จงถึงพร้อมด้วยความโศกศัลย์ ครั้นต้องบูชา...ก็จงถึงพร้อมด้วยความสำรวม หากได้ถึงพร้อมด้วยห้าประการดั่งนี้ จึงจะถือว่าได้ปรนนิบัติบุพการีแล

"ผู้ที่ประสงค์ปรนนิบัติบุพการีนั้น หากตนดำรงในฐานะอันสูงศักดิ์ก็มิควรอวดเบ่ง หากตนเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาก็มิควรก่อความวุ่นวาย หากอยู่ท่ามกลางทุรชนก็มิควรพิพาท เพราะหากอยู่ในฐานะอันสูงศักดิ์แล้วอวดเบ่งก็จักมรณา หากอยู่ใต้บังคับบัญชาแล้วก่อความวุ่นวายก็จักได้รับอาญา หากอยู่ท่ามกลางทุรชนแล้วเกิดการพิพาทก็จักต้องรบพุ่งฟันแทง หากทั้งสามประการนี้มิได้ละเว้น แม้นจะปรนนิบัติเลี้ยงดูด้วยโภชนาอันโอชะ ก็ยังถือว่าอกตัญญูแล"

หมวดที่ 11

ว่าด้วยอาญาห้าประการ (五刑章)

ขงจื่อกล่าวว่า "กฎบัญญัติอันเกี่ยวข้องกับอาญาทั้งห้า[9] นั้นมีถึง 3,000 มาตรา แต่ก็หามีข้อใดที่หนักเกินกว่าอกตัญญูไม่

---

[9] สลักหน้า ตัดจมูก ตัดขา ตัดอวัยวะเพศ ตัดศีรษะ

"ผู้ใดใช้กำลังเข้าลบหลู่ขู่เข็ญองค์พระประมุข ผู้นั้นย่อมชื่อว่าไร้ที่ต่ำที่สูง ผู้ใดกล่าวคำป้ายสีแก่อริยชน ผู้นั้นย่อมชื่อว่ามิรู้ผิดชอบชั่วดี ผู้ใดประกอบกรรมอันอกตัญญู ผู้นั้นย่อมไร้ญาติขาดมิตร และเหตุการณ์เหล่านี้ย่อมเป็นบ่อเกิดแห่งหายนะแล"

หมวดที่ 12
ว่าด้วยการประกาศธรรมอันประเสริฐ (廣要道章)

ขงจื่อกล่าวว่า "อันการอนุศิฏฐ์ทวยราษฎร์ให้รักใคร่ต่อกันนั้น จะมิมีสิ่งใดที่ประเสริฐยิ่งกว่าความกตัญญูได้ อันการประสิทธิ์ไพร่ฟ้าให้รู้จริยาสมัครสมานนั้น จะมิมีสิ่งใดที่ประเสริฐยิ่งกว่าภราดรธรรมได้ อันการเปลี่ยนแปลงจารีตประเพณีนิยมนั้น จะมิมีสิ่งใดที่ประเสริฐยิ่งกว่าศิลปะดนตรีได้ อันการยังความสงบแก่ผู้ปกครอง และการดูแลประชาราษฎร์นั้น ก็มิมีสิ่งใดที่ประเสริฐยิ่งกว่าจริยธรรมได้

"อันจริยธรรมนั้นไซร้ แท้ก็คือการเคารพต่อกันเท่านั้น ฉะนั้น หากเคารพต่อบิดาของผู้อื่น ความปรีดาย่อมเกิดแก่บุตรแห่งบิดานั้น หากเคารพต่อภราดาของผู้อื่น ความอิ่มเอมย่อมเกิดแก่น้องแห่งภราดานั้น หากเคารพต่อพระประมุข ความอภิรมย์ย่อมเกิดแก่ขุนนางนั้น เคารพเพียงหนึ่งคนแต่ยังความรื่นรมย์แก่หมื่นแสนนิกร ด้วยผู้ให้ความเคารพนั้นคือหมู่น้อย แต่ผู้บังเกิดความปราโมทย์นั้นคือหมู่มาก นี่จึงเป็นเหตุที่เรียกว่าธรรมอันประเสริฐแล"

หมวดที่ 13

ว่าด้วยการประกาศภัทรคุณธรรม (廣至德章)

ขงจื่อกล่าวว่า "การอบรมด้วยกตัญญุตาธรรมแห่งวิญญูชนนั้น หาใช่ต้องสอนทุกบ้านและเห็นได้ทุกวันไม่

"การประสิทธิ์ด้วยกตัญญุตาธรรม ผู้เป็นบุตรในใต้หล้าก็จะเคารพบิดา

"การประศาสน์ด้วยภราดรธรรม ผู้เป็นอนุชาในใต้หล้าก็จะเคารพต่อเชษฐา

"การอุเทศด้วยมนตรีธรรม ผู้เป็นขุนนางในใต้หล้าก็จะถวายความเคารพต่อพระราชา

"คัมภีร์ซือจิงกล่าวไว้ว่า 'วิญญูชนผู้อารี คือบุพการีแห่งปวงประชาแล'

"ฉะนั้น หากมิมีภัทรคุณธรรมไซร้ แล้วไยจึงสามารถกล่อมเกลาชาวประชาได้อย่างยิ่งใหญ่ถึงเพียงนี้แล"

หมวดที่ 14

ว่าด้วยการประกาศเกียรติคุณ (廣揚名章)

ขงจื่อกล่าวว่า "ด้วยเหตุที่วิญญูชนได้ปรนนิบัติต่อบุพการีด้วยความกตัญญู ก็จักมีความภักดีแด่องค์ราชัน

"ด้วยเหตุที่ได้ปรนนิบัติต่อภาดาด้วยภราดรธรรม ก็จักเคารพเชื่อฟังต่อผู้เป็นอาวุโส

"ด้วยเหตุที่ได้ดูแลครอบครัวอย่างเรียบร้อย ฉะนี้ ก็จักเป็นนักปกครองได้ดีในทางราชการ

"บุคคลที่สามารถดำเนินได้ดีในส่วนภายใน ก็จักมีชื่อเสียงอันเกริกไกรสู่ชนรุ่นหลังแล"

หมวดที่ 15
ว่าด้วยการทัดทาน (諫諍章)

เจิงจื่อกล่าวว่า "เรียนท่านอาจารย์ อย่างความเมตตาก็ดี ความเคารพนบนอบก็ดี การดูแลเอาใจใส่ก็ดี การประกาศเกียรติคุณก็ดี สิ่งเหล่านี้ศิษย์ได้สดับท่านอาจารย์อบรมมาเป็นลำดับแล้ว แต่กระนั้น การที่บุตรได้เชื่อฟังบิดาทั้งหมดฉันนี้ มิทราบว่าเป็นความกตัญญูแล้วฤๅ ?"

ขงจื่อกล่าวว่า "เจ้าถามฉะนี้คืออะไรฤๅ ? เจ้าถามฉะนี้คืออะไรฤๅ ?

"ในอดีต พระมหากษัตริย์จะมีขุนนางคอยถวายฎีกาทัดทานอยู่เจ็ดท่าน และหากแม้นจะทรงดำเนินพระราชกรณียกิจอันไร้ธรรมครรลองอยู่บ้าง แต่ก็ยังไม่ถึงกับทำให้สูญเสียราชอาณาจักร

"สำหรับเจ้านครจะมีขุนนางคอยถวายคำทัดทานอยู่ห้าท่าน หากแม้นจะทรงดำเนินการปกครองอันไร้ธรรมครรลองไปบ้าง แต่ก็ยังไม่ถึงกับทำให้สูญเสียนครรัฐ

"สำหรับอำมาตย์มนตรีทั้งหลาย จะมีขุนนางคอยให้คำทัดทานอยู่สามท่าน และหากแม้นจะดำเนินกิจอันไร้ธรรมครรลองไปบ้าง แต่ก็ยังไม่ถึงกับทำให้สูญเสียชาติตระกูล

"สำหรับบัณฑิตจะมีมิตรสหายคอยให้การทัดทาน ดังนั้นจึงไม่ถึงกับทำให้เสื่อมเสียเกียรติยศชื่อเสียง

"สำหรับบิดาจะมีบุตรคอยให้การทัดทาน ดังนั้นจึงไม่ถึงกับได้ชื่อว่าไร้มโนธรรม

"ฉะนั้น ยามบิดาได้กระทำสิ่งที่ไม่ชอบด้วยมโนธรรม ผู้เป็นบุตรจึงมิควรหลีกเลี่ยงการทัดทานต่อบิดา ส่วนผู้เป็นขุนนางก็มิควรหลีกเลี่ยงการถวายคำทัดทานต่อพระราชา

"ฉะนั้น หากได้กระทำในสิ่งที่ไม่ชอบด้วยมโนธรรมก็จงทัดทาน ซึ่งหากเอาแต่เชื่อฟังคำแห่งบิดาแล้ว จะถือว่าเป็นบุตรกตัญญูได้ฤๅ ?"

หมวดที่ 16

ว่าด้วยกระแสสัมผัส (感應章)

ขงจื่อกล่าวว่า "เมื่อครั้งอดีต การที่วิสุทธิกษัตริย์ได้ทรงปรนนิบัติพระราชชนกด้วยความกตัญญู จึงทำให้ทรงบูชาฟ้าด้วยพระทัยที่เข้าถึงพระเจตนาการให้กำเนิดสรรพสิ่งแห่งฟ้า

"และเนื่องด้วยทรงปรนนิบัติต่อพระราชชนนีด้วยความกตัญญู จึงทำให้ทรงบูชาดินด้วยพระทัยที่เข้าถึงพระเจตนาในการหล่อเลี้ยงสรรพสิ่งแห่งดิน

“และเนื่องด้วยทรงให้เกียรติและความเคารพต่อพระเชษฐาและพระอนุชา ฉะนี้ จึงสามารถปกครองทั้งบนและล่างเป็นมั่นคงแล

“ด้วยเหตุที่ทรงเข้าถึงพระเจตนาแห่งฟ้าและดิน พระมหิทธานุภาพแห่งองค์จาตุรันต์จึงเป็นที่ปรากฏและทรงประทานพรคุ้มครองแล

“ฉะนั้น แม้นพระมหากษัตริย์จะทรงดำรงพระราชเกียรติยศเป็นถึงบุตรแห่งฟ้าก็ตาม แต่ก็ยังทรงมีผู้ที่ดำรงพระเกียรติยศอันสูงกว่า เพราะยังมีพระราชชนกอยู่นั่นเอง ทั้งนี้ พระองค์จักมิรับสั่งว่าทรงดำรงเกียรติเป็นพระราชอาวุโสแห่งดินฟ้า เหตุนั้นเพราะยังมีพระราชเชษฐาอยู่นั่นเอง

“ดั่งนี้ ครั้นพระองค์ได้เสด็จบวงสรวง ณ ศาลบรรพชน พระองค์จักไม่ทรงลืมพระคุณแห่งบุพการี และจักทรงบำเพ็ญองค์และประกอบพระราชกรณียกิจอย่างระมัดระวังยิ่ง ด้วยเกรงว่าจะเป็นที่เสื่อมเสียพระราชเกียรติยศแห่งบรรพชนแล

“ด้วยการที่ทรงมีความเคารพอย่างดียิ่งในศาลบรรพชนฉันนี้ จึงเป็นที่พอพระหฤทัยแห่งองค์เทวาธิราชเจ้า จนได้ทรงประสาทพรคุ้มครองแล

“และด้วยการที่ทรงดำรงกตัญญุตาธรรมแลภราดรธรรมอย่างดียิ่งฉะนี้ จึงย่อมเป็นที่ประจักษ์แก่องค์เทวาธิราชเจ้า และพระราชเกียรติคุณจักได้เกริกก้องไปทั่วสี่คาบมหาสมุทร จนเป็นที่แซ่ซ้องสรรเสริญและไม่มีที่แห่งหนใดที่ไม่สำนึกแล”

คัมภีร์ซือจิงกล่าวไว้ว่า “จากทิศปัจฉิมจรดทิศบูรพา จากทิศทักษิณจรดทิศอุดร จะไม่มีที่แห่งหนใดที่ไม่รำลึกและไม่ยอมจำนนแล”

หมวดที่ 17
ว่าด้วยการรับใช้พระมหากษัตริย์ （事君章）

ขงจื่อกล่าวว่า “การรับใช้องค์พระประมุขแห่งวิญญูชน ยามเข้าเฝ้าพึงรำลึกถึงความภักดี ยามกราบบังคมลา พึงรำลึกถึงการแก้ไข อีกพึงสนับสนุนพระราชกรณียกิจที่ดีงามให้จำเริญ และจรรโลงพระราชกรณียกิจอันมิชอบให้เป็นไปโดยชอบ

“ฉะนี้แล้ว ทั้งองค์พระประมุขและเหล่าขุนนางจึงมีความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นแล”

คัมภีร์ซือจิงกล่าวไว้ว่า “เมื่อรักอย่างฝังใจ ไฉนจึงไม่กล่าวตักเตือน เนื่องด้วยความภักดีที่ฝังลึกอยู่ในฤทัย จึงมิมีวันใดที่จักลืมเลือน”

หมวดที่ 18
ว่าด้วยการสูญเสียบุพการี （喪親章）

ขงจื่อกล่าวว่า “บุตรกตัญญูที่สูญเสียบุพการีนั้น เขาจะร้องไห้อย่างไม่ปิดบังอำพราง ท่วงทีมารยาทที่เคยมีกลับบกพร่องเลือนหาย การพูดจาปราศรัยก็ขลุกขลักไม่ไพเราะ ครั้นสวมแต่งเสื้อผ้าอันงดงามก็จะรู้สึกไม่เป็นสุข ยามได้ฟังดนตรีอันเสนาะก็จะไม่รู้สึกสำราญใจ กระทั่งการรับประทานอาหารอันโอชาก็จะไร้ความเอมโอช เหล่านี้ก็คือความเศร้าโศกแห่งบุตรกตัญญูแล

"เหตุที่บัญญัติไว้ว่า 'ครั้นครบสามวันแล้วต้องบริโภค[10]' นี้ เป็นเจตนาที่ต้องการบอกแก่ประชาชนว่า อย่าเพราะเศร้าโศกจนทำลายสุขภาพ อย่าเพราะความสูญเสียจนขาดสติ นี่ก็คือการปกครองแห่งอริยชนแล อนึ่งข้อบัญญัติที่ว่า 'ห้ามไว้ทุกข์เกินสามปี' นั้น เป็นเพราะประสงค์ให้ประชาชนได้รู้ว่า การไว้ทุกข์จะต้องมีการสิ้นสุดนั่นเอง"

"ยามที่บุพการีได้ถึงแก่อาสัญ พึงจัดเตรียมโลงศพ ผลัดเปลี่ยนชุดใหม่แล้วจึงประกอบพิธี จัดเตรียมเครื่องบูชาและแสดงความโศกาอาลัย ร่ำไห้จนถึงกับทุบอกชกหัว อำลาด้วยความโทมนัส ต่อจากนั้นก็เสาะหาตำแหน่งสุสานให้เหมาะสม แล้วทำการปลงศพลงสู่พสุธา ทั้งยังต้องสร้างศาลบรรพชน เพื่อให้ดวงวิญญาณได้รับการสักการะ ครั้นถึงวันบูชาในวสันตฤดูและสารทฤดู ก็ควรรำลึกถึงพระคุณความดีแห่งท่าน

"ยามที่บุพการียังอยู่ พึงปรนนิบัติท่านด้วยความรักและความเคารพ ครั้นบุพการีได้มรณา ก็จงบูชาด้วยความโศกศัลย์ นี่จึงนับว่าได้สมบูรณ์พร้อมในหน้าที่พื้นฐานแห่งความเป็นมนุษย์ และยังชอบด้วยมโนธรรม ทั้งตอนที่ท่านยังอยู่และหลังจากท่านได้วายปราณ อีกทั้งยังนับว่าเป็นบุตรกตัญญู ที่มีความสมบูรณ์ในการปรนนิบัติบุพการีแล"

จบปกรณ์

---

[10] ในคัมภีร์หลี่จี้ได้กำหนดไว้ว่า "การไว้ทุกข์ในช่วงสามปี หากมีการอดอาหารอันเนื่องจากความเศร้าโศกจนมิอาจทานอะไรนั้น จะไม่สามารถเกินสามวันได้อย่างเด็ดขาด" ส่วนเหตุผลที่ต้องบัญญัติไว้ฉะนี้ ก็เป็นดั่งที่ท่านขงจื่อได้อธิบายไว้แล้วในเนื้อหานั่นเอง

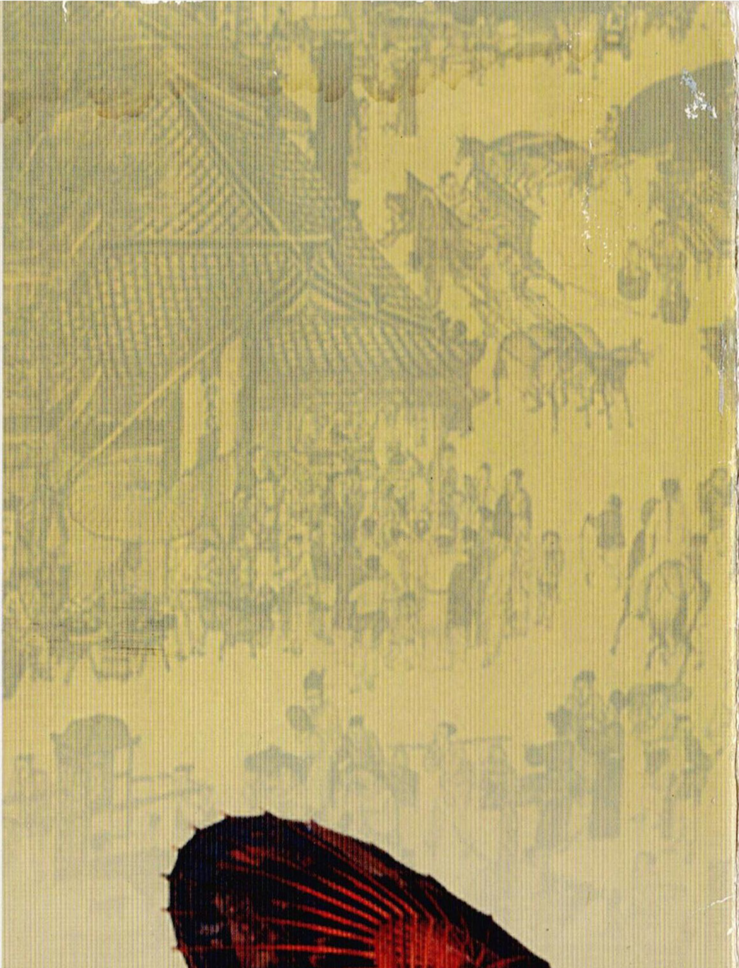

สำนักพิมพ์เทิดคุณธรรม
65 หมู่ 5 ต.สนามจันทร์ อ.เมือง จ.นครปฐม 73000
โทรศัพท์ 034-272334-5 โทรสาร 034-272336
www.chongter.com email: pana_222@yahoo.com chongter@gmail.com

BI0093 15.-